

den Slags Foretagender, saa vil den være nødt til at bruge en hel Del Penge dertil. Der loves den ganske vist rentefri Laan, men Kjøbenhavn's Kommune kan dog ikke være saa ubesindig at ville bygge et rentefri Laan uden at vide, hvorledes den skal kunne tilbagebetale dem. Den vil utvivlsomt sige: Vi maa have flere Indtægter, og herved er fremfor Alt at bemærke, at der kan ikke nu være Tale om at forhøje Indkomstskatten ud over 3 pCt. Kommunen vil derfor utvivlsomt ikke paatage sig alle disse Arbejder, naar den ikke har Sikkerhed for enten at kunne forhøje de 3 pCt. eller paa anden Maade at kunne faae forøgede Indtægter. Dette maatte altsaa være Forudsætningen for Lovens Gjennemførelse. Disse Nedrivninger, her tales om, kunne heller ikke finde Sted over Hals og Hoved. Folk, der bo i de paagældende Bygninger, skulle jo opsiges, og de kunne efter Nytaar ikke opsiges til Fraskytning paa et tidligere Tidspunkt end til Oktobr Flyttedag, og jeg antager ikke engang altid til den Tid. Altsaa, om at faae Nedrivningen gennemført til den Tid kan der aldeles ikke være Tale, og om at afhjælpe Arbejdsløsheden derved er der derfor lige saa lidt Tale i Diebliffet. — Naar vi saa komme til det andet Formaal, at opføre gode og sunde Arbejderboliger, saa er det i Almindelighed taget en smuk Opgave; men her frembyder sig den Indvending, som ogsaa med Jøite er bleven fremsat i det andet Thing, at det er dog aldeles urimeligt at opføre nye Arbejderboliger paa en Tid, hvor det er sikkert, at der staar mere end 2,000 Boliger ledige, som ere baade gode og sunde. Intet vilde dog være mere urimeligt end under saadanne Forhold at opføre nye Boliger og derved forøge Tallet af ledige Boliger. Hvis man vil tænke sig, at de skulle opføres langt borte fra Byen som en Slags Arbejderkolonier — jeg veed ikke, om denne Tanke har været fremme hos Forslagsstillerne, men den har i alt Fald været fremme — saa vil jeg tillade mig at sige, at det er vistnok meget tvivlsomt, om et saadant Projekt vil finde Anklang hos os. Fordi Arbejderkolonier trives i enkelte store Millionbyer, derfor er det ingenlunde givet, at de ville trives her, og efter de Erfaringer, man har, tror jeg, at man skal være i højeste Grad betænkelig ved at komme ind paa Arbejderkolonier. Vi have kun een saadan, det er de Classenske Boliger. Det Classenske Tidekommiss, som virker til saa stor Gavn for alle humane Formaal og har en saa varm Interesse for disse Forhold, har med en ganske overordentlig stor Bestøtning opført en stor Arbejderkoloni, som

ligger i Frederiksberg Kommune, og som kaldes de Classenske Boliger. Men trods alle de Opoffrelser, det Classenske Tidekommiss har gjort for disse Bygninger, og alle de Penge, det har sat til derpaa — jeg kan ikke sige Summen, men den er ganske overordentlig stor, der er vistnok opført ca. 500 Boliger, og hvis jeg ikke tager feil, faar det næppe en halv Procent i Udbytte af sin Kapital, maaste i det Højeste 1 pCt., naar man er heldig, saa tror jeg nok, jeg tør sige, at selve Foretagendet er ganske mislykket. I hvert Tilfælde er det sikkert, at efter de Meddelelser, der ere gjorte mig, hører over Halvdelen af Beboerne her under Fattigvæsenet. Det er dog ikke det, vi kunne ønske som et Ideal for Arbejderklassen. Altsaa, Arbejderklassen er ikke virkelig tjent med at faae disse Boliger, og der vil jo dermed være forbundet en anden Ulempe og en stor Uret tillige. Naar Staten giver sig til at opføre den Sort Bygninger, der ere saa unødvendige, som disse ere i Diebliffet, konkurrerer den jo med den private Industri. Nu kunne de Herrer, som tale Arbejdernes Sag, længe nok tale om, at den private Industri skal fortrænges af Statsindustri. Jeg tror iøvrigt, at saa snart Staten driver nogen Industri, er man meget ængstelig for den og vil ogsaa have den udryddet; men det er dog vistnok i alt Fald saa, at vi endnu ikke ere komne ind paa, at Statens Industri skal bestaa i at opføre Bygninger. Og hvor er saa Grændsen for, hvilke og hvor mange Bygninger der skal opføres. Det er jo kun rene Bagateller, her foreslaas. For to Millioner Kroner Bygninger! Hvad vil det sige? En enkelt Bygning som f. Ex. Panoptikon har kostet 800,000 Kr. Saa kunde vi altsaa faae omtrent to saadanne Bygninger. Det er jo aldeles forsvindende. Nei vil man hjælpe til, skal Kommunen være Bygningsentreprenør, og saa skal det Hele overføres i helt andre Former, som vistnok Ingen af os har lyst til at gaa ind paa eller blot tænkt paa at gaa ind paa. Lidt mere Mening vilde der være i Forslaget, hvis det har været Tanken, at man skal rive gamle Bygninger ned og bygge nye Arbejderboliger op paa samme Sted. Det er ikke udtrykkelig sagt; men det er kommet frem under Forhandlingerne fra en enkelt af Forslagsstillerne. Ja, han gif saa vidt, at han sagde, at Arbejderne burde i Grunden bo paa de allerbedste og dyreste Steder i Kjøbenhavn. Jeg veed nu endelig ikke, hvorfor Arbejderne skulde have de dyreste Steder at bo paa. Thi med al Agtelse for Arbejderne synes jeg, at Andre ogsaa maa have lige saa godt Krav paa at